

VILNIAUS UNIVERSITETO ATVIROSIOS PRIEIGOS PRIE MOKSLO (MENO) IR STUDIJŲ DARBŲ NUOSTATAI

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 1. Vilniaus universiteto atvirosios prieigos prie mokslo (meno) ir studijų darbų [nuostatai](#)
2 (toliau – Nuostatai) įtvirtina Vilniaus universiteto (toliau – Universitetas) akademinėi bendruomenei
3 taikomus [atvirosios prieigos](#) įgyvendinimą skatinančius studijų baigiamųjų darbų, daktaro
4 disertacijų ir publikacijų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę
5 sistemą (toliau – eLABa) reikalavimus ir rekomendacijas publikavimui.

6 2. Universiteto akademinės bendruomenės nariai registruoja visą savo mokslinę, meninę ar
7 studijoms skirtą produkciją eLABa ir pateikia ją [viešai prieigai](#), vadovaudamiesi šiais Nuostatais ir
8 Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės
9 bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu bei laikydamiesi juos remiančių organizacijų ar kitų
10 šaltinių reikalavimų ar rekomendacijų dėl atvirosios prieigos ir nepažeisdami autorių ir kitų turinių
11 teisių turėtojų teisių.

12 3. Nuostatuose vartojamos sąvokos:

13 3.1. **Atviroji prieiga** – tai nevaržomas mokslinės informacijos pasiekiamumas per internetą,
14 kai vartotojui leidžiama ją skaityti, įsirašyti į kompiuterines laikmenas, kopijuoti, platinti,
15 spausdinti, atlikti paiešką arba pateikti nuorodas į viso teksto straipsnius, indeksuoti (angl. *crawl for*
16 *indexing*), teikti kaip duomenis programinei įrangai ar kitaip legaliai naudoti, nesusiduriant su
17 finansinėmis, teisinėmis ar techninėmis kliūtimis, išskyrus tas, kurios susijusios su pačia interneto
18 prieiga. Vienintelis apribojimas kūrinio atgaminimui ir platinimui bei autorių teisės apsaugos
19 veikimo sritis turėtų apimti teisę į kūrinio neliečiamybę, autorystės teisę ir teisę į autoriaus vardą.

20 3.2. **Embargo laikotarpis** – sutartyje su leideju, arba licencinėje sutartyje tarp autoriaus ir
21 eLABa tvarkytojo, arba eLABa tvarkytojo nustatytas laikino draudimo laikotarpis mėnesiais nuo
22 kūrinio išleidimo (publikacijoms), baigiamojo darbo apgynimo arba įkėlimo į eLABa, kurio metu
23 ribojama vieša prieiga prie dokumentų. Jei neįmanoma nustatyti konkrečios kūrinio išleidimo
24 dienos, embargo laikotarpio pradžios diena yra kito mėnesio pirma diena, jei žinomas kūrinio
25 išleidimo mėnuo, arba kitų metų pirma diena, jei žinomi tik kūrinio išleidimo metai.

26 3.3. **Vieša prieiga** – viešas failo prieinamumas tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų jį
27 pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku.

II SKYRIUS REIKALAVIMAI ĮKĖLIMUI Į ELABA, SIEKiant ĮGYVENDINTI ATVIRĄJĄ PRIEIGĄ

28 4. Universiteto akademinės bendruomenės narių apginti [studijų baigiamieji darbai](#), dėl kurių
29 Universiteto nustatyta tvarka nėra priimtas sprendimas darbo neskelbti, turi būti įkelti į eLABa [PDF](#)
30 [formatu](#) ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo studijų baigiamojo darbo apgynimo, nurodant
31 vieną iš [prieigos sąlygų](#): viešai prieinama, prieinama Universiteto intranete arba neprieinama.

32 4.1. Studijų baigiamųjų darbų pateikimui viešai prieigai gali būti taikomas ne ilgesnis nei 60
33 mėnesių trukmės [embargo laikotarpis](#).

34 5. Universiteto akademinės bendruomenės nariai savo daktaro disertacijas ir jų santraukas turi
35 įkelti į eLABa PDF formatu ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų nuo daktaro disertacijos
36 apgynimo, nurodant vieną iš prieigos sąlygų: viešai prieinama, prieinama Universiteto intranete
37 arba neprieinama.

38 5.1. Daktaro disertacijų pateikimui viešai prieigai gali būti taikomas ne ilgesnis nei 36
39 mėnesių trukmės embargo laikotarpis.

40 5.2. Daktaro disertacijų santraukų pateikimui viešai prieigai gali būti taikomas ne ilgesnis nei
41 12 mėnesių trukmės embargo laikotarpis.

42 6. Universiteto akademinės bendruomenės nariai turi suteikti teisę atitinkamam Universiteto
43 padaliniui savo [mokslius straipsnius ir konferencijų medžiagą, o kitas publikacijas – esant](#)
44 [galimybei](#), įkelti į eLABa PDF formatu arba tai atlikti patys, [gavus leidėjo patvirtinimą dėl](#)
45 [publikavimo](#), bet ne vėliau kaip per 60 kalendorinių dienų nuo publikavimo, nurodant vieną iš
46 priegigos sąlygų: viešai prieinama, prieinama Universiteto intranete arba neprieinama.

47 6.1. Publikacijų pateikimui viešai prieigai gali būti taikomas ne ilgesnis nei 12 mėnesių
48 trukmės embargo laikotarpis, jei leidėjas nenumato kitaip.

49 6.2. Pagrindinis įkeliamas publikacijos dokumentas turi būti leidėjo paskelbtos publikacijos
50 skaitmeninė kopija (angl. *print*) arba [galutinė, recenzuota ir pagal recenzento pastabas pataisyta](#)
51 [publikacijos teksto skaitmeninė kopija, leidėjo priimta paskelbimui](#) (angl. *postprint*).

52 7. Universiteto [finansuojami ar iš dalies finansuojami](#) recenzuojami leidiniai, kuriuose
53 publikuojami straipsniai ar konferencijų medžiagą, o kiti leidiniai – esant galimybei, turi būti įkelti į
54 eLABa PDF formatu, nurodant vieną iš priegigos sąlygų: viešai prieinama, prieinama Universiteto
55 intranete arba neprieinama.

56 8. Į eLABa įkeltos mokslinės, meninės ar studijoms skirtos produkcijos [metaduomenys](#)
57 pateikiami viešai prieigai, netaikant embargo laikotarpio. Autoriui ar vienam iš bendraautorių
58 pareikalavus pašalinti įkeltą dokumentą iš eLABa, metaduomenys atitinkamai koreguojami
59 nurodant pašalinimo priežastį, bet nepašalinami.

60 9. Jei, siekiant nepažeisti kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų, mokslinė, meninė ar studijoms
61 skirta produkcija negali būti skelbiami viešai, kūrinys eLABa tik [aprašomas](#), o dokumentai
62 nekeliami.

63 10. Universiteto akademinės bendruomenės narių apgintų studijų baigiamųjų darbų
64 dokumentai ir [aprašymai](#) į eLABa nekeliami, jei Vilniaus universiteto studijuojančiųjų rašto darbų
65 rengimo, gynimo ir kaupimo nuostatų nustatyta tvarka yra priimtas sprendimas jų neskelbti.

III SKYRIUS

REKOMENDACIJOS PUBLIKAVIMUI, SIEKIANČIĄ ĮGYVENDINTI ATVIRĄJĄ PRIEIGĄ

66 11. Siekiant išsaugoti teises įkelti dokumentus į eLABa ir užtikrinti galimybę pateikti juos
67 viešai prieigai, Universiteto akademinėi bendruomenei priklausantiems autoriams, pasirašant
68 leidybos sutartį su leidėju, kartu rekomenduojama pasirašyti ir Vilniaus universiteto elektroninių
69 dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašo 1–4
70 prieduose pateiktą [leidybos sutarties priedą](#).

71 12. Siekiant įgyvendinti atvirąją prieigą, Universiteto akademinės bendruomenės nariams
72 savo mokslinius straipsnius rekomenduojama publikuoti aukšto mokslinio lygio [atvirosios priegigos](#)
73 [leidiniuose](#).

74 13. Siekiant padidinti mokslo rezultatų tarptautinį matomumą atvirosios priegigos žurnaluose,
75 Universiteto akademinės bendruomenės nariams, ketinantiems savo mokslinius straipsnius
76 publikuoti [aukšto mokslinio lygio](#) žurnaluose, Vilniaus universiteto mokslo skatinimo fondo
77 nuostatuose nustatyta tvarka gali būti suteikiama [parama](#) jų skelbimui.

78 14. Siekiant įgyvendinti atvirąją prieigą, Universiteto [finansuojami ar iš dalies finansuojami](#)
79 recenzuojami leidiniai, kuriuose publikuojami straipsniai ar konferencijų medžiagą, o kiti leidiniai –
80 esant galimybei, rekomenduojama, kad būtų atvirosios priegigos.

VI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

81 15. Nuostatai įsigalioja nuo 2019 m. sausio 1 d.

- 82 16. Nuostatai rekomenduojami [taikyti ir iki jų įsigaliojimo](#) Universiteto akademinės
83 bendruomenės sukurtai mokslinei, meninei ar studijoms skirtai produkcijai.
- 84 17. Į [publikacijų sąrašą, pateikiamą priėmimo-atestacijos komisijai](#) akademinų darbuotojų
85 atestavimo metu, įtraukiami tik tie moksliniai straipsniai ir konferencijų medžiaga, kurie yra įkelti į
86 eLABa PDF formatu ir / [arba tik aprašyti](#), jei negalėjo būti skelbiami viešai, siekiant nepažeisti kitų
87 asmenų teisių ir teisėtų interesų.
- 88 18. Nuostatai turi būti [peržiūrėti](#) ir prireikus atnaujinami ne rečiau kaip kartą per penkerius
89 (5) metus.
- 90 19. Universiteto biblioteka teikia Nuostatų įgyvendinimui reikalingą informacinę ir
91 konsultacinę pagalbą.
- 92 20. Nuostatai viešai skelbiami Universiteto ir Universiteto kamieninių akademinų padalinių,
93 Universiteto bibliotekos interneto svetainėse.

AIŠKINAMOSIOS PASTABOS

1 eilutė, nuostatai: praktika keičiama iš „viskas yra uždara“ į „viskas yra atvira, o uždara – tik išimtiniais atvejais“, nes siekiama kuo platesnės prieigos prie akademinės bendruomenės kuriamos produkcijos. Atvirąją prieigą galima įgyvendinti dviem būdais: atveriant mokslinę produkciją talpyklose (t. y. žaliasis atvirosios prieigos kelias) arba leidybos procese (t. y. auksinis atvirosios prieigos kelias). Šiais nuostatais siekiama įgyvendinti atvirąją prieigą per žaliąjį atvirosios prieigos kelią (privaloma), kuris jau įtvirtintas pagal Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašą, taip pat įtvirtinti nuostatas dėl auksinio atvirosios prieigos kelio (rekomenduojama).

3 eilutė, atvirosios prieigos: apimama tik elektroninio formato produkcija.

7 eilutė, viešai prieigai: siekiama įtvirtinti viešą prieigą, bet kol kas dar ne atvirąją prieigą (nėra reikalaujama kuriamai produkcijai taikyti atvirojo turinio licencijų). Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (5 punktas).

28 eilutė, studijų baigiamieji darbai: remiantis Vilniaus universiteto intelektinės nuosavybės valdymo nuostatais (11 punktas), studijų baigiamieji darbai įkeliami į eLABa iš VUSIS, nes Vilniaus universitetui suteikta „<...> visam autorių ir gretutinių turtinių teisių galiojimo laikotarpiui neišimtinė licencija šiuos kūrinius viešai skelbti <...> Lietuvos mokslo ir studijų elektroninių dokumentų informacinės sistemos talpyklose <...>“.

29 eilutė, PDF formatu: pagrindinis įkeliamas failas privalo būti PDF formato (elektroninis failas, bet ne skenuotas ar fotografuotas), kitais formatais failas gali būti įkeliamas nebent kaip priedas. Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (13 punktas).

31 eilutė, prieigos sąlygu: visi į eLABa įkelti failai (jei nėra taikomas embargo laikotarpis) yra teikiami viešai prieigai. Prieigos sąlygos prie įkelto failo embargo laikotarpiu gali būti „prieinama Universiteto intranete“ arba „neprieinama“. Jei failai negali būti teikiami viešai prieigai, jie į eLABa nekeliami. Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (6, 7 ir 24 punktai).

33 eilutė, embargo laikotarpis: taikyti embargo laikotarpio nereikėtų, jei tai nėra būtina. Galima embargu laikotarpių trukmė nustatyta remiantis Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (15 punktas):

- daktaro disertacijoms – 36 mėn.
- studijų baigiamiesiems darbams – 60 mėn.
- kitiems dokumentams – 12 mėn., jei leidėjas nenumato kitaip.

43 eilutė, mokslinius straipsnius ir konferencijų medžiagą, o kitas publikacijas – esant galimybei: Publikacijų rūšis yra nustatoma pagal eLABa Mokslo publikacijų rūšių klasifikatorių. Moksliniai straipsniai ir konferencijų medžiaga įprastai publikuojama nesitikint gauti finansinio atlygio, todėl registruojant eLABa privaloma kartu įkelti viso teksto failus (paskelbtas publikacijas arba priimtus rankraščius) ir pateikti juos viešai prieigai. Jei autorius nežino ar abejoja, kurį viso teksto failą turėtų pateikti (paskelbtą publikaciją arba priimtą rankraštį), vertėtų įkelti abu failus – bibliotekininkas, tvirtindamas publikacijos registraciją,

netinkamus failus pašalins. Remiantis Vilniaus universiteto intelektinės nuosavybės valdymo nuostatais (8 punktas), turtinės teisės į minėtus kūrinius turėtų priklausyti juos sukūrusiems autoriams, todėl jų viešas skelbimas eLABa galimas tik gavus sutikimą – tad failus turi įkelti pats autorius arba šią teisę suteikti atitinkamam subjektui. Pažymėtina, kad sutikdami pasirašyti leidybos sutartis su leidėju autoriai dažniausiai praranda turtines autorių teises į savo kūrinius, todėl nuostatuose numatytos išimtys (t. y. dokumentai, kuriuos įkėlus ir (ar) viešai paskelbus būtų pažeistos autoriaus (-ių), eLABa tvarkytojo (-ų) ar kitų autorių teisių subjektų teisės), kada viso teksto failų į eLABa įkelti nėra būtina. Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (7 ir 24 punktai).

44 eilutė, gavus leidėjo patvirtinimą dėl publikavimo: eLABa turėtų būti sudaryta galimybė failus (priimtus rankraščius) į eLABa įkelti iš karto po priėmimo publikuoti. Prieigos sąlygos prie įkelto failo iki publikavimo datos ir embargo laikotarpiu (jei taikomas) gali būti „prieinama Universiteto intranete“ arba „neprieinama“. Remtasi Lietuvos mokslo tarybos atvirosios prieigos prie mokslo publikacijų ir duomenų gairėmis (12 punktas).

50 eilutė, galutinė, recenzuota ir pagal recenzento pastabas pataisyta publikacijos teksto skaitmeninė kopija, leidėjo priimta paskelbimui: į eLABa gali būti įkelti priimti rankraščiai, jei paskelbtos publikacijos negali būti pateikiamos viešai prieigai. Tai sudarytų sąlygas atverti mokslinę produkciją talpyklose (t. y. žalioji atvirosios prieigos kelias), nors leidiniuose jie ir nebūtų pasiekiami atvirai (t. y. auksinis atvirosios prieigos kelias nėra įgyvendintas ir viso teksto publikacija pasiekama tik tiems, kurie žurnalą prenumeruoja). Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (31 punktas).

52 eilutė, finansuojami ar iš dalies finansuojami: užtikrinama, kad mokslinė produkcija būtų atverta talpyklose. Embargo laikotarpis (jei taikytinas) nustatomas leidėjo. Remtasi Vilniaus universiteto intelektinės nuosavybės valdymo nuostatais (20 punktas).

56 eilutė, metaduomenys: siekiama įtvirtinti viešą prieigą, bet kol kas dar ne atvirąją prieigą (metaduomenims nėra taikoma atvirosios turinio licencija). Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (14 punktas).

61 eilutė, aprašomas: Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (7 punktas).

64 eilutė, aprašymai: Vilniaus universitete apginti studijų baigiamieji darbai keliami į Vilniaus universiteto studijų informacinę sistemą (VUSIS). Priėmus sprendimą darbo viešai neskelbti, į eLABa jis nėra perkeliamas ir nėra aprašomas. Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (38.8 punktas).

70 eilutė, leidybos sutarties priedą: autoriai, sutikdami pasirašyti leidybos sutartis, dažniausiai praranda turtines autorių teises į savo kūrinius, tačiau turi galimybę dalį šių teisių išsaugoti kartu pasirašydami [atitinkamą priedą prie sutarties](#). Tai sudarytų sąlygas atverti mokslinę produkciją talpyklose. Remtasi Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą tvarkos aprašu (10 punktas).

72 eilutė, atvirosios prieigos leidiniuose: skatinama mokslinę produkciją atverti leidiniuose, tačiau akademinės bendruomenės nariams tai nėra privaloma. Kitu atveju gali kilti grėsmė akademinėi tyrėjų laisvei rinktis leidėjus. Remtasi Vilniaus universiteto intelektinės nuosavybės valdymo nuostatais (20 punktas).

76 eilutė, aukšto mokslinio lygio: remtasi Vilniaus universiteto mokslo skatinimo fondo nuostatuose vartojamu terminu (5.1 punktas).

77 eilutė, parama: remtasi Vilniaus universiteto mokslo skatinimo fondo nuostatais (3.1.2 ir 5.1 punktai).

78 eilutė, finansuojami ar iš dalies finansuojami: skatinama, kad mokslinė produkcija būtų atvarta leidiniuose. Vilniaus universitetas kol kas neturi patvirtintos leidybos strategijos, todėl nuostata formuluojama kaip rekomendacinio pobūdžio. Remtasi Vilniaus universiteto intelektinės nuosavybės valdymo nuostatais (20 punktas).

82 eilutė, taikyti ir iki jų įsigaliojimo: Nuostatai atgaline data netaikomi, tačiau siekiant kuo platesnės prieigos prie akademinės bendruomenės sukurtos produkcijos rekomenduojama šiuos Nuostatus taikyti ir tai produkcijai, kuri buvo sukurta iki šio dokumento įsigaliojimo.

84 eilutė, publikacijų sąrašą, pateikiamą priėmimo-atestacijos komisijai: tai esminis šių nuostatų laikymąsi galintis užtikrinanti veiksnys. Įtraukiant į nuostatus šį punktą remtasi analogiškų dokumentų efektyvumo vertinimo tyrimo rezultatais „[Open Access policy effectiveness: A briefing paper for research institutions](#)“. eLABa sistemoje iki nuostatų įsigaliojimo bus sudarytos sąlygos suformuoti atitinkamus sąrašus, kurie bus tinkami pateikti priėmimo-atestacijos komisijai.

86 eilutė, arba tik aprašyti: ši išimtis taikoma tiems moksliniams straipsniams ir konferencijų medžiagai, kuri negali būti saviarchyvuojama dėl leidėjų nuostatų, t. y. moksliniai straipsniai ir konferencijų medžiaga, patenkanti į išimtį ir registruota be viso teksto failo eLABa, turi būti įskaitoma atestavimo metu.

88 eilutė, peržiūrėti: nurodymas peržiūrėti Nuostatus užtikrina galimybę koreguoti jų turinį, atsižvelgiant į vykstančius pokyčius ar ateityje susiduriant su kokiomis nors problemomis.